

STENOMUSEN 54

MEDLEMSBLAD FOR STENO MUSEETS VENNER – JUNI 2011

Den dag Stenomusen gik over i historien

Den 26. maj 2011 blev grundstenen til udvidelsen af Væksthusene i Botanisk Have lagt, og Stenomusen var med.

Når arkæologer om flere hundrede år graver ud under Væksthusene i Botanisk Have i Aarhus, vil de sikkert finde et lidt tæret rør af rustfrit stål liggende under gulvet.

Med forsigtighed vil de løfte røret op og til deres forundring opdage, at det er hult, og at noget rasler indeni. Varsomt vil de fjerne rørets ene ende, og under udvisning af stor omhu vil de fremdrage en samling skrøbelige effekter: en underlig lille, aflang dims med aftagelig hætte. Efter afrensning kan de se, at der står "memory" på den. De finder en samling gamle mønter, hvorpå man kan ane tallene 2011, og de finder en sammenklustret masse af papir, som nogen tolker som tidligere tiders nyhedsmedie, og hvor de i et af hjørnerne kan skimte tallet 26. Der er flere papirer. På det ene står der *konkurrence*, på et andet

står der *invitation.. grundsten.. maj*, og på det tredje står der *Dronn.. Margrethe II's 40. reg.. år*.

Det rasler stadig i røret, og ud drysser nogle små sorte frø. De bliver straks over-

ført til Aarhus Universitet, hvor botanikerne efter nogen granskning finder frem til, at de stammer fra en ekotisk palme, som engang var blevet indført til Danmark.

Fortsættes side 2.

Rådmand Laura Hay dækker grundstenen med den første skovlfuld cement, mens dekan Brian Bech Nielsen (tv.) og direktør Bent Lorenzen (th.) ser på. Foto: Hanne Teghus.

STENOMUSEN

udgives af Steno Museets Venner. Bladet udkommer 3-4 gange årligt. Det sendes til foreningens medlemmer, men kan frit hentes af alle i museets foyer. Stof kan sendes til Steno Museet.

Redaktion:

Knud Erik Sørensen, ansv.

kes@kes.dk

Aase Roland Jacobsen

aase.jacobsen@si.au.dk

Hanne Tegllhus

hanne.tegllhus@si.au.dk

Hans Buhl

hans.buhl@si.au.dk

Layout:

Knud Erik Sørensen

Tryk:

Clemenstrykkeriet, 8382 Hinnerup.

STENO MUSEET

Danmarks Videnskabshistoriske Museum

C.F. Møllers Allé 2, bygn. 1100
Universitetsparken, 8000 Aarhus C
Tlf: 8942 3975
E-mail: stenomuseet@si.au.dk
Web: www.stenomuseet.dk

Åbningstider: tirsdag-fredag kl. 9-16
lørdag-søndag kl. 11-16
mandag lukket

Den dag Stenomusen...

Fortsat fra forsiden.

Man finder oplysninger om, at palmen havde vokset netop i den bygning, hvor de nu er blevet fundet. Endelig fremdrager de endnu en samenvokset masse af papir. Forsigtigt skiller de arkene fra hinanden og opdager, at det i virkeligheden er 4 små hæfter. Der er stadig gule og lilla farvespor på papiret, og øverst står der med tydelige bogstaver *STENOMUSEN*. De begynder at fundere over, hvad der mon engang fik nogen til at gemme disse ting i et rør under en bygning midt i universitetskomplekset. Som

de lærde folk de er, går de til de gammeldags arkiver. Efter en del søgning finder de frem til *STENOMUSEN 54* og opdager til deres glæde, at netop dette hæfte indeholder en kort beretning om, hvorfor de sære ting endte i det gamle rør.

Grundstensnedlæggelse den 26. maj 2011

En lidt blæsende torsdag i maj inviterede den netop om-døbte enhed ved Aarhus Universitet, Faculty of Science and Technology, til en glædelig begivenhed, som markerede, at Væksthusene i Botanisk Have udbygges med et stort, nyt tropehus.

Planterne i den aflange del af den eksisterende væksthushusbygning er for længst flyttet til et midlertidigt opholdssted på Fyn, og fundamentet til den store udvidelse er lagt. Men en bygning af denne kaliber får ikke en god medfart, hvis ikke fundamentet besegles med en grundsten. Det var netop årsagen til dagens begivenhed.

Steno Museet, Væksthusene og bygherren
Væksthusene er en integreret del af Steno Museet, og derfor var det også Steno Museets konstituerede direktør, Bent Lorenzen, der var

dagens vært. Bent Lorenzen bød velkommen til de mange fremmødte, og han gav straks ordet til kontorchef Ulrik Abild fra Universitets- og Bygningsstyrelsen, i daglig tale kaldet UBST.

På vegne af bygherren begrundede Ulrik Abild, hvorfor nærværende projekt kunne realiseres. "I tæt samarbejde med Realdania og Aarhus Kommune har vi formået at skabe rammerne for et komplet forandret bygningsanlæg i Botanisk Have i Aarhus". Han nævnte endvidere, at Aarhus Universitets formidlingsevne vil blive styrket og skabe mulighed for større berøringsflader mellem universitet og samfund. Ulrik Abild sluttede med at nævne, at der anvendes de nyeste teknologier inden for design og materialevalg ved opførelsen af det nye tropehus. Når byggeriet står færdigt i 2013, vil Væksthusene fremstå som et moderne anlæg til glæde og gavn for alle, der besøger haven.

Væksthusene som byens oase

Næste taler var rådmænd for Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, Laura Hay, som senere skulle foretage den

Man mødtes på passagen mellem det gamle tropehus og udgravningen til det nye tropehus. Foto: Hanne Teghhus.

officielle grundstensnedlæggelse. Hun ønskede både universitetet og byen tillykke med, at det lykkedes at få iværksat dette fantastiske byggeri, som både bliver til glæde for universitetet, men sandelig også for byens borgere. Også hun udtrykte tilfredshed med, at man i den fremtidige drift af tropehuset har stræbt efter at gøre det så miljørigtigt som muligt.

Væksthuset som arkitektonisk perle

Herefter talte fakultetets dekan Brian Bech Nielsen. Han nævnte, at væksthuse i sin tid blev tegnet af Aarhus

Universitets arkitekt C.F. Møller og opført i 1968-1970 som absolut nytænkte og moderne væksthuse, der på en harmonisk måde føjede sig ind i områdets bakkelandskab. Væksthusenes karakteristiske udtryk forstærkes af tilpasningen til Botanisk Have. Han udtrykte glæde over, at når nu C.F. Møller havde haft succes med det første byggeri, var det tilfredsstillende, at det var samme firma, der nu igen stod som arkitekter for det kommende hus. Det nye tropehus vil markere sig ved sin dristige og banebrydende konstruktion, hvor der eks-

perimenteres med nye, energibesparende materialer.

“Buttom up”

– Væksthus for både læg og lærd

Til sidst gik Bent Lorenzen igen på talerstolen. Han betegnede med rette det kommende tropehus som et ikon inden for moderne væksthushyggeri på samme måde, som de gamle væksthuse havde været. “Dengang som nu skabes der et hus, hvor form og funktion er tæt integreret, og hvor der er taget hen-

Bent Lorenzen fortæller, hvad “grundstenen” indeholder. Foto: Hanne Teghhus.

syn til planternes behov og det omgivende landskab”, sagde Bent Lorenzen. Han fortsatte: “Formålet med huset var dengang forskning og meget lidt vidensspredning og formidling. Det vender vi op og ned på nu. Nu skal publikum og vidensspredning i centrum. Væksthusene skal støtte op om universitetets forpligtelse over for offentligheden.

På Steno Museet og i Væksthusene arbejder vi aktivt inden for to søjler af universitetets forpligtelser. Den ene er vidensspredning, og den anden er uddannelse. Vi vil være et positivt alternativ og et supplement til folkeskolers og gymnasiers egen undervisning og læringsprincipper. Vi vil tilbyde skoler adgang til universitetet og give dem handlingsmættede dage, hvor de får indblik i naturvidenskaben på mange niveauer.

Vi tilbyder alle borgere et sted til fordybelse og et sted, hvor man kan lade op efter en travl hverdag. Det gamle tropehus ombygges til formidlingsområde med café og skiftende udstillinger. “De udbyggede væksthuse” vil indeholde oplevelser for børn og forældre, for havefolket og for botanikeren”.

Bent Lorenzen lovede, at det bliver et spændende sted, som man ønsker at vende tilbage til igen og igen. Han sluttede med at takke arbejderne for deres indsats og deres ihærdighed for at få det til at lykkes. Desuden takkede han byggeleder Keld Olsen fra Rambøll for det store arbejde med at koordinere og drive processen fremad.

Både symbolsk og dokumentarisk værdi

Efter talerne gik alle uden for bygningen og overværede, hvordan grundstenen i form af et rustfrit stålør blev lagt ned i en stenseng,

Fortsættes side 15.

Sommerfortællinger

Hver dag kl. 13 i sommerferien fortælleres der spændende historier et sted i museet. Her følger en omtale af emnerne. Programmet kan ses på www.stenomuseet.dk.

En historie fra de syv have

I dag kan alle finde vej alle steder på Jorden med ganske få tryk på en gps. Indtil 1760 var et af de helt store problemer inden for søfarten at kunne finde vej sikkert over verdenshavene. Kom og hør historien om voldsomme skibsforslis og om, hvordan en urmager løste problemet og vandt en præmie på hele 20.000 pund, hvilket i dag svarer til flere millioner kroner.

Bagefter, kl. 15, viser vi en gratis forestilling *De sejlede med himlen som kompas* i planetariet. Forestillingen fortæller om, hvordan polynesierne og vikingerne fandt vej på havene.

Moschus, mumiepulver og andet godt fra det gamle apotek

Steno Museets apotek rummer mange fortællinger. Urter, mineraler og mærkelige dyr har været brugt i den medicin, man har forsøgt at

helbrede sygdomme med. Apotekets udsmykning og indhold viser skiftende tiders opfattelse af apotekerne, lægen og deres kunnen.

Havens lægeplanter

Hør om planternes kulturhistorie, men også om de mange gamle husråd og legender, der er knyttet til urterne. Hvilken plante blev kaldt "Velsignet urt"? Hvor mange ingredienser var der i Theriak, og hvad var det bedste middel mod pest? Hvilken rod lavede man altheabolcher af, og hvad var det for urter, der var i hek-senes flyvesalve?

Den magiske Planet

Drømmer du om at rejse ud i universet? Planeterne i vores solsystem blev dannet for

Havens lægeplanter. Foto: Susanne Kirkfeldt.

4,6 milliarder år siden, men af hvad? Hør om stjernestøv, om eksplosioner i universet, om de planeter, man kan stå på og dem, man ikke kan stå på. Kom tæt på de fjerne planeter: du bestemmer, hvilken planet *Den magiske Planet* skal trylles om til.

Bagefter kan de mindste tage en tur med *Planetbussen*, og de større børn kan bli-

En historie fra de syv have. Foto: Steno Museets Arkiv.

ve astronørder, der hjælper Storm og Luna med at finde en planet at rejse til.

Fra gnister til mobiltelefoner

Mobiltelefonen er efterhånden noget, alle i vores del af verden har. Men den havde nok ikke eksisteret, hvis der ikke var fysikere, der havde gjort vidt forskellige opdagelser og opfindelser inden for elektricitet og magnetisme. Så der er mange spændende stop på vejen fra videnskab til teknologi. Eller fra laboratoriet til bukselommen.

Hvordan Danmarkskortet kom til at ligne Danmark

Alle, der har prøvet at tegne et kort i hånden, ved, at det er svært at få det til at ligne ordentligt. Derfor er gamle landkort også ret nøjagtige.

Hvordan Danmarkskortet kom til at ligne Danmark. Foto: Ivan Tafteberg. Grafik: Niels Bjerre Jørgensen.

Men i slutningen af 1700-tallet tog korttegneerne videnskaben til hjælp, og det hjalp på nøjagtigheden. I dag tegnes kortene ud fra flyfotografier, og vi bruger gps'er til at finde vej med.

Fra farligt håndværk til avanceret videnskab

I gamle dage var menneskekroppens indre ukendt for lægerne. De få operationer,

som man udførte, var livsfarlige, og man opererede kun i yderste nødstilfælde. Den moderne kirurgi voksede frem for godt 100 år siden, og den har gjort fantastiske ting for sygdomsbehandlingen. I dag kan man gøre ting inde i vores krop, som for 100 år siden var den rene science fiction.

Hvad fortæller stjernernes farver os?

Når man arbejder med naturvidenskab, undersøger man verden ud fra planlagte eksperimenter. Men astronomien er anderledes: her kan vi kun observere, hvad vi ser ude i rummet. Lyset fra stjernerne bruges mest muligt, og med farverne kan man lære mere om både stjerners grundstofsammensætning og opbygning, samt finde planeter uden for solsystemet.

Fra gnister til mobiltelefoner. Foto: Hans Buhl.

tag på **STENO MUSEET** i sommerferien

25. juni-14. august 2011
Tirsdag-søndag kl. 10-16. Mandag lukket

Tag på tur med **PLANETBUSSEN** og få sjov viden om planeterne i solsystemet.

Hør en spændende sommerfortælling

Hver dag kl. 13 fortæller vi historier om bl.a. urtehaven og heksens flyvesalve, mumiepulver i det gamle apotek, planeter eller stjerner.

Er du vild med stjerner og planeter?

AstroNØRD: Luna og Storm er to helt almindelige børn. De drømmer om at rejse ud i rummet. Vil du hjælpe dem? Et hæfte om astronomi med aktiviteter. Fra 10 år. 5 kr.
Forestillinger i planetariet: Hver dag kl. 12 og 14. For alle i familien. Entré.

For børn og andre pilfingre

Test dine sanser med leg og spændende eksperimenter.

Tegnekonkurrence

Lav dit eget solsystem, i tegnehjørnet, aflever og deltag i konkurrencen.
Der udtrækkes 3 vindere efter sommerferien.

STENO MUSEET

C. F. Møllers Allé 2
Universitetsparken
Aarhus C

GRATIS
adgang til
museet
u. 18 år

T: 8942 3975 . Se program på www.stenomuseet.dk

En bog om kropspolitik

I forbindelse med den kommende udstilling om unges kropskultur har Steno Museet udgivet bogen *Kend din kropspolitik*. Ambitionen er at få unge til at reflektere over emnet.

Ifølge flere undersøgelser har mindst 10 procent af de unge det skidt med deres krop. Ligeledes tænker 33 procent af de unge ofte eller altid på, hvad de vejer. I modeblade skal de være så tynde som muligt, samfundsmoralen hylder de sunde, mens reklamerne for usund mad kører videre. Det kan være svært, særligt når man er ung, at tolke de utallige signaler om krop og sundhed, som det omgivende samfund udsender. Og det er måske forklaringen på, at en del unge ikke er tilfredse med deres krop.

Bogens forside ved grafiker Ulla Korgaard.

Omverdenen presser sig på

Der er næppe tvivl om, at unge udsættes for et ubevidst pres fra reklamer, tv-serier og modeblade, som forsøger at overtale dem til at købe bestemte varer og se ud på en bestemt måde. De unge er søgende, fordi de er i gang med skabe sig en identitet og derfor er ekstra påvirkelige.

Bogen opfordrer til diskussion om, hvilken betydning medier og markeds kræfter har for dem selv og deres krop. Vi vil gerne have, at de unge tænker over, hvem der bestemmer over deres krop. På det filosofiske plan kan man reflektere over, om nogle unge er blevet så optaget af det ydre, at det styrer deres liv og tager fokus fra andre vigtigere værdier, som ikke kan købes, måles eller vejes.

En utraditionel undervisningsbog

Bogen *Kend din kropspolitik* har som målgruppe de 12-15-årige, og den forsøger ved hjælp af oplysning, humor og debat at gøre de unge mere bevidste om, hvordan omgivelserne påvirker dem i opfattelsen af egen krop. Men de unge skal ikke bare læse bogen. De skal diskutere dens forskellige emner i klasselokalet. Derfor indeholder bogen tre fiktive lovforslag, som kan debatteres, når man har fordybet sig i ét af emnerne. De unge skal desuden tage stilling til, om love vedtaget i Folketinget er en farbar vej til at sikre en bedre kropskultur.

Mode, mad og idræt

Bogen er inddelt i tre hovedafsnit, der handler om skønhedsideal, reklamer for usund mad og idrætstimer i skolen. Hvert emne

belyses af to voksne forfattere, som præsenterer hver deres synspunkt, samt en ung forfatter, der repræsenterer de unges eget perspektiv og egne erfaringer med emnet. “Anna” fortæller om de meget skrappe krav, som modeverdenen stiller til modellernes vægt. Hendes egen modelkarriere begyndte, da hun blev castet til et modelbureau, mens hun led af nervøs spisevægtring. “Alexander” fortæller om, hvordan han blev mobbet i idrætstimerne, fordi han var overvægtig, og hvordan det fratog ham glæden ved at dyrke idræt.

Bogen indeholder desuden et introducerende afsnit “Lov eller ej”, som reflekterer over fordele og ulemper ved love og oplysningskampagner.

Bogens tilblivelsesproces

Vi har vægtet forskellighed, da vi skulle sammensætte bogens forfatterhold. De unge skulle ikke kun læse tekster af traditionelle eksperter fra det akademiske miljø. Derfor indeholder bogen tekster af f.eks. en direktør for et chokoladefirma, en folketingspolitiker og en redaktør af et modeblad.

Bogen har været en udfordring, fordi det kan være svært at formidle et emne til unge mennesker, som har andre forudsætninger end voksne. De lever i en tid, som er en anden end den, de voksne kendte som unge. Derfor har det været vigtigt at have unge læsere og skolelærere ind over teksterne i redaktionsarbejdet.

Samtidig har Steno Museet skulle agere forlag og dermed udgive bogen. Det har betydet, at vi har haft et direkte samarbej-

Kamilla Wichmanns tegning til afsnittet “Reklamer for slik og chokolade på dansk tv? – ja selvfølgelig” skrevet af direktør Jesper Møller fra Toms.

det med grafiker, tegner og trykkeri. Det har været en frugtbar proces, og nu venter vi bare på skolernes reaktion.

Morten A. Skydsgaard

Lovforslag:

Din krop – et fælles anliggende

1. Forbud mod billedbehandling af fotografier i modeblade
2. Forbud mod reklamer for slik, sodavand og snacks
3. Idræt hver dag i skolen

Tre fiktive lovforslag er omdrejningspunktet for diskussionsdelen af bogen.

Der er trykt 300 klassesæt a 30 bøger til folkeskolens 6.-8. klasse. Bogen kan ses i elektronisk form på www.kropspolitik.dk, hvor der også kan bestilles gratis klassesæt af bogen.

Generalforsamling i Steno Museets Venner

Mandag den 28. marts 2011 blev der afholdt ordinær generalforsamling på Steno Museet.

1. Valg af ordstyrer

Tidligere direktør for Steno Museet Kristian Peder Moesgaard blev valgt og konstaterede, at generalforsamlingen var lovligt indvarslet.

2. Formandens beretning

I Bjarming Grøns fravær fremlagde Knud Erik Sørensen formandens beretning:

Foreningen, hvis formål er "at støtte museets virke gennem forskellige aktiviteter i samarbejde med museets medarbejdere" har haft et stille år med et vigende medlemstal, der nu er nede på godt 200.

Foreningens virke har igen i år især manifesteret sig på tre områder:

a. Udgivelse af medlems- og informationsbladet *Stenomusen*, der takket være mange læseværdige artikler er blevet en succes. Bladet er hidtil udkommet 4 gange om året, og vi har allerede passeret de første 50 numre. Det er planen at ændre antallet til 3 pr. år. *Stenomusen* findes foruden i papirudgaven også som pdf-

fil på museets flotte hjemmeside.

b. Bogudgivelser. I det forløbne år har vi genoptrykt en række tidligere udgivelser. Der arbejdes i øjeblikket på en revision af *Hvor kommer vektorerne fra?*, *Analyse af de uendeligt små størrelser*, ligesom det overvejes, om *Hvordan Danmarkskortet kom til at ligne Danmark* evt. kan udkomme i en ny udgave eller nyt oplag. Desuden arbejder Hans Buhl og Ole J. Knudsen på en ny udgivelse om Ole Rømer-Observatoriets historie i anledning af observatoriets 100 års jubilæum i oktober 2011. Bestyrelsen modtager gerne ideer til nye udgivelser. Oversigt over bøgerne findes på www.stenomuseet.dk/publikationer.

c. Økonomisk støtte til museet som følge af, at bogudgivelserne bliver stillet til rådighed for museet. Museet får derved del i overskuddet af salget.

Bestyrelsen har afholdt tre møder i årets løb. I det kommende år bliver det en hovedopgave at få stoppet og vendt tilbagegangen i medlemstallet.

Beretningen sluttede med formandens tak til bestyrelsens medlemmer for et godt og

kvalificeret arbejde i årets løb. Der blev rettet en særlig tak til kasserer Vibeke Reinhardt og redaktør Knud Erik Sørensen.

Der var ikke indkommet forslag fra medlemmerne til generalforsamlingen, og beretningen blev godkendt uden kommentarer eller spørgsmål.

3. Fremlæggelse af regnskab

Foreningens kasserer Vibeke Reinholdt kunne fortælle, at økonomien løber rundt, men at der er meget store udgifter til porto og trykning af *Stenomusen*. Desuden er salget af bøger vigende fra forrige års salg på ca. 7.400 kr. til dette års salg på ca. 5.900 kr. Antallet af medlemmer er ligeledes faldende fra 259 til nu 213, heraf 4 er nye!

I alt var der indtægter på 44.597 kr. og udgifter på 37.702 kr., hvilket giver et overskud på 6.895 kr.

Foreningens formue beløber sig til 5.000 kr. på en opsparingskonto og 40.000 kr. i værdipapirer.

Nye medlemmer får tilsendt Olaf Pedersens *Niels Steensen videnskabelige liv*.

Regnskabet blev godkendt.

Foreningens fremtid

Efter kassererens beretning

fulgte en diskussion af foreningens fremtid og eventuelle kommende tiltag. Der blev bl.a. talt om muligt samarbejde med andre venneforeninger i museumsfællesskabet. Der var også overvejelser om foreningens potentielle medlemmer og målgrupper, og om hvad man kan forvente at få ud af sit medlemskab. Skal der f.eks. sendes nyhedsbreve til andre end foreningens medlemmer?

Der var enighed om, at foreningen højest kan yde en marginal økonomisk støtte til museet, og at det derfor er bedre at bruge penge til foreningsaktiviteter, f.eks. medlemsarrangementer.

4. Kontingent

Man vedtog uændret kontingent på 170 kr. for enkeltmedlemmer, 250 kr. for par, 2.000 kr. for livsvarigt medlemskab og minimum 200 kr. for institutionsmedlemskab.

5. Orientering om aktiviteter på Steno Museet

Museets konstituerede direktør, Bent Lorenzen, orienterede om igangværende og kommende projekter for Steno Museet.

Han beklagede, at der på 4. år "kun" er konstitueret ledelse. Men han kunne fortælle, at både universitetets og Naturhistorisk Museums

bestyrelse har givet principiel tilslutning til en sammenlægning af Steno Museet og Naturhistorisk museum. Der ligger i øjeblikket ansøgning herom hos relevante ministerier. Man håber dette går igennem, og at der på sigt vil være mulighed for at flytte alle museumsaktiviteter til "Ceresgrunden".

Museet har stor succes med sine aktiviteter i skoleferierne og har stigende besøgstal, så det ser ud til, at man har ramt den rigtige målgruppe. Til aftenforedrag i fakultetets regi kommer der ca. 1.000 pr. gang, hvoraf mange efterfølgende besøger NatCafeen på Steno Museet og hører inspektørens oplæg.

Man er gået i gang med at ombygge den medicinhistoriske 1. sal med henblik på en ny udstilling om unge og deres kropskultur med 5.-6. klasser som den prioriterede målgruppe.

Man er desuden i gang med renovering og nybygning af Væksthusene, som forventes at genåbne i efteråret 2012.

Lorenzen sluttede med at understrege, at museet gerne vil have en venneforening og

gerne vil deltage i at lave nyhedsbreve.

6. Valg af bestyrelsesmedlemmer

Den nuværende bestyrelse består af Bjarning Grøn (formand), Hans Buhl (næstformand), Vibeke Reinhardt (kasserer), Knud Erik Sørensen (redaktør) og Pia Villadsen (sekretær). På valg er Bjarning Grøn, Vibeke Reinhardt og Pia Villadsen. Alle tre blev genvalgt.

7. Valg af bestyrelsessuppleanter

John Frenzt blev genvalgt.

8. Valg af revisor og revisorsuppleant

Nuværende revisor Ole Knudsen og revisorsuppleant Jesper Lützen blev genvalgt.

9. Eventuelt

Ordstyreren takkede for god ro og orden, og bestyrelsen takkede dirigenten.

Efter generalforsamlingen fortalte museumsinspektør Hans Buhl levende om Tycho Brahe og hans instrumenter.

Pia Villadsen

Museet har efter generalforsamlingen besluttet, at foreningens medlemmer også kommer gratis i planetariet.

Global oplevelse!

Steno Museets planetarium har adskillige glober, som viser himlen, Jorden og nogle af planeterne i solsystemet. I begyndelsen af maj 2011 var nogle af globerne på en lille udfaf-huset oplevelse.

Billedkunstneren Birgitte Kristensen og komponisten Birgitte Alsted bidrog med et fælles værk, *Dhyaana*, til kunstfestivalen SPOR i Aarhus i weekenden 6.-8. maj. Værket blev præsentere

ret i et mørkelagt taglokale på Kvindemuseet i Aarhus. I lokalet kunne man opleve en rumlig, visuel og auditiv præsentation, hvor Birgitte Alsteds lydkomposition med meditative lyde fra by- og landomgivelser, klokkeslag og sang gav en udpræget "indisk" fornemmelse – i hvert fald for mit øre.

Den visuelle del

Kompositionen er produceret først, og Birgitte Kristensen har derefter ladet sig inspirere

re til den visuelle del. På en stor skærm vistes en stille, glidende overflyvning fra Indien over Mellemøsten til Europa i form af satellitbilleder, mens tre mindre skærme viste billeder fra Mars, fra Månen og af stjernehimlen. I resten af det mørke rum lyste rækken af glober op. Publikum kunne gå rundt imellem globerne og opleve forskelligheden ved dem. Nogle var ganske almindelige, gamle eller nye, andre viste kontinuerligt skiftet imellem nat og dag på en roterende jordklode, og andre igen var lysglober med stjernehimlens blå skær.

Kunst og formidling

Titlen på værket, *Dhyaana*, er sanskrit og betyder blandt andet kontemplation. Det var også, hvad installationen indbød til. Steno Museet bidrager gerne med genstande og ideer til både kunstneriske og faglige formidlingsaktiviteter. Nogle læsere husker måske, at det var Birgitte Alsted, som bidrog med lydsiden til de to værker *Sorgsang* og *Vækst*, som med stor succes blev opført i Steno Museets planetarium for år tilbage.

Ole J. Knudsen

Globerne som en del af kunstværket *Dhyaana*. Foto: Ole J. Knudsen.

To nye medarbejdere i skoletjenesten

Inden for det sidste par måneder har skoletjenesten for en periode fået to nye medarbejdere: Martin Holst og Kamma Lauridsen. Her præsenterer de sig.

Martin

Siden jeg blev uddannet skolelærer, har jeg tilbragt de sidste 11 år i folkeskolen, hvor jeg har undervist i matematik, naturfag og idræt, hovedsageligt i indskoling og på mellemtrinnet.

På museet arbejder jeg med lærervejledningen til bogen *Kend din Krospolitik*, *Sommeruniversitetet* og *Dansk Naturvidenskabsfestival*, samt det at lære Steno Museet at kende.

Nysgjerrigper-metode

Jeg er meget optaget af, hvordan man laver den gode og vedkommende naturfagsundervisning og ser et stort lys i den norske *Nysgjerrigper-metode*. Det er en metode, der tager udgangspunkt i børnenes egne undringsspørgsmål. Senest har jeg arbejdet med spørgsmål som: "Hvorfor rynker fingre, når de kommer i vand?" og "Hvorfor skummer sæbe?". Eleverne skulle opstille hypoteser og lave eksperimenter, der kunne give svaret.

Kamma

Arbejdsopgaverne varierer selvsagt meget her i skoletjenesten, da man har det privilegium at skulle interessere sig bredt i forhold til alt det spændende, der foregår i og omkring museet. Og det er meget. Jeg er oprindelig uddannet sygeplejerske og folkeskolelærer og har virket inden for begge

Kamma og Martin. Foto: Jens Riggelsen.

fag. Imidlertid er det museumsformidling, der er kommet til at optage mig i de senere år med afsæt på Dansk Sygeplejehistorisk Museum i Kolding, hvor jeg begyndte som formidlingsmedarbejder i 2004. Herefter har jeg primært beskæftiget mig med sundheds- og kulturformidling i museumsregi og løbende uddannet mig inden for området.

Læringsoplevelser

I min første måned på Steno Museet har jeg brugt en stor del af tiden på at sætte mig ind i visioner og arbejdsopgaver i forbindelse med Væksthusene i Botanisk Have. Mit fokus her er læring og formidling, og det er en spændende udfordring, hvordan man kan være med til at skabe gode læringsoplevelser.

Altså er jeg at finde i Steno Museets Skoletjeneste blandt brugere, i samlingerne, i udstillingerne, i den medicinske urtehave og i Væksthusene.

Hippokrates i det tomme rum

Det medicinhistoriske lokale på 1. sal er nu ryddet for at give plads til den kommende udstilling om unge og deres kropskultur.

Den sidste, der forlod den medicinhistoriske udstilling på 1. sal, var Hippokrates. Han skulle bæres ud. Det var nu ikke, fordi han ikke ville gå selv – han kunne ikke. Han er gammel, har nærmest farve som et spøgelse. Han har heller ingen ben eller arme. Faktisk er han kun hoved

og brystparti. Alligevel gav han til det sidste stof til eftertanke med sine visdomsord, mens han endnu residerede i lokalet. Men først lidt om, hvorfor den gamle gut lige i øjeblikket kommer til at føre en lidt omtumlet tilværelse.

Mens vi venter

Efter 17 års udstilling i samme lokale på 1. sal blev alle museets medicinske instrumenter, apparater og plancher omhyggeligt pakket i

kasser og sat på plads i museets magasin. Nogle af dem kommer frem igen, men i en anden kontekst og i en anden form. Andre forbliver i magasinet i længere tid, men kan udlånes til andre museer eller til forskning.

Flytteprocessen

Da genstandene således var flyttet ud, blev alle monterer flyttet i fjernmagasin, plancher og store apparater kørt i kælderen, vægge pillet ned, og stole og skabe fordelt i andre lokaler. Og så stod vi der med et fantastisk stort og smukt lokale – ganske vist med et slidt gulv, hærgede vægge og stumper af ledninger hængende frit ned, men fortsat med et rum, hvis indgang er flankeret af Pestmanden og glasvæggen, hvorpå der står *Medicina*.

Hippokrates

Medicinen og dens historie begynder med Hippokrates fra Kos (460 - ca. 377 f. Kr.). Den lever længe med Hippokrates, og derfor fik han også lov til at blive lidt længere.

Busten af ham har i alle årene stået på en hylde i lokalet ved temaet om læge-

Den sidste besøgende er gået, og busten af Hippokrates afventer. Foto: Hanne Tegllhus. Busten er en kopi af "Ostia typen". Originalen står i Uffizi-paladset i Firenze.

kunstens tidligste litterære periode. I det tomme medicinhistoriske lokale fik han lov til at nyde stilheden, og alle kunne gå ind og sætte sig på stolen og indgå en form for dialog med ham:

Hippokrates spørger: “Du kender måske min aforisme?

- *Livet er kort,*

- *Kunsten lang,*

- *Det rette øjeblik hastigt forsvundet.*

For 2500 år siden var jeg læge i Grækenland. Jeg omtales som lægekunstens fader, fordi jeg skrev mange af mine lægelige erfaringer ned, og skrifterne er blevet brugt i lægeuddannelsen helt op til 1800-tallet”.

Andre vil måske også vide, at Hippokrates har opnået evig berømmelse, fordi det var ham, der formulerede indholdet i den ed, som danske læger stadig skal aflægge i form af lægeløftet, før de får deres autorisation. Løftet forpligter lægen til at handle både etisk og moralsk, når han praktiserer sin gerning. Det fastslår bl.a., at lægen frem for alt ikke må forvolde skade, og at han har tavshedspligt.

Ja, hvad venter vi så på?

Inde i museet venter vi slet ikke – vi arbejder – for at skabe

nye gode oplevelser for alle jer, der har tid og lejlighed til at komme indenfor med skolen, med familien, alene eller med vennerne. At opbygge en ny udstilling iklædt et nyt koncept er en langvarig proces med mange møder og diskussioner, med research og med indsamling af genstande og billeder. Lokalet skal

friskes op, vægge skal bygges, og lys og lyd skal gøre rummet imødekommende og temaerne nærværende. Alle skal have lyst til at træde indenfor og lade sig forundre, og alle skal have mulighed for at opdage og opleve nye vinkler på den hverdag, vi kender så godt.

Hanne Teghlus

Den dag Stenomusen gik over i historien

Fortsat fra side 4.

hvor den, med mere eller mindre øvet hånd, blev dækket af flere skefulde cement, først af Laura Hay, dernæst af Brian Bech Nielsen og til sidst af Bent Lorenzen.

Som afslutning blev alle budt på et glas vin og en

snack indendørs, og mens snakken gik, kunne man nyde det gamle, tomme væksthushus’ lange, smukke kurver og lade sig fascinere af æstetikken i de mange forløb af vandrør og rustne vinduesrammer.

Hanne Teghlus

Væksthusets smukke arkitektur og afskallede fremtoning trådte tydeligt frem, da de fleste af gæsterne var gået. Foto: Hanne Teghlus.

Lørdag 25. juni til søndag 14. august

Sommeraktiviteter for hele familien på Steno Museet. *Sommerfortællinger* kl. 13, planetarieforestillingen *Sommerstjerner* kl. 12 og kl. 14. Åbent alle dage, undtagen mandag, kl. 10-16. Se siderne 5-7.

Mandag 27. juni til fredag 1. juli

Steno Museet og Aarhus Universitet afholder *Sommeruniversitet* for skoleelever fra 4. til 7. kl., som interesserer sig for naturvidenskab. Arrangementet er gratis. Læs mere på www.stenomuseet.dk/sommeruniversitet.

Fredag 15. juli kl. 20 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: The Beatles: *Magical Mystery Tour*. Cd-koncert under stjernerne. Fuldmånecafe kl. 19.30-22.

Lørdag 13. august kl. 20 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Hvorfor græder Skt. Laurentius?* Klap et stjerne-skud og hør om meteoroider, meteorer og meteoritter og deres kultur- og naturhistorie. Lidt musik under stjernerne. Fuldmånecafe kl. 19.30-22.

Fra tirsdag 23. august

I planetariet fortæller vi nu om efterårets stjernehimmel.

Mandag 12. september

Efterårets forevisninger på Ole Rømer-Observatoriet begynder. Tilmelding nødvendig på tlf. 8942 3975.

Mandag 12. september kl. 20 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Efterårets stjernehimmel*. Om Andromeda og nogle af de andre stjernebilleder. Musik under stjernerne. Fuldmånecafe kl. 19.30-22.

Lørdag 17. september

Jydsk Medicinhistorisk Selskab: Udflugt til Øm Kloster. For mere information: hanne.teglhus@si.au.dk.

Mandag 26. september til fredag 30. september

Steno Museet inviterer folkeskoleelever ud af klasselokalerne i forbindelse med *Dansk Naturvidenskabsfestival 2011*. Temaet for festivalen er "luft og lys", og børnene vil arbejde med nytteplanter, som de kender fra hverdagen. Arrangementet er gratis. Læs mere på www.stenomuseet.dk/aktiviteter.

Fra fredag 7. oktober

Ny udstilling om unge og deres kropskultur. Se omtale i *Stenomusen* 51 og 52.